

Центр аналізу публічних фінансів
та публічного управління
при Київській школі економіки

KSE

Kyiv
School of
Economics

МОНІТОРИНГ ГРОМАД – ВЕРЕСЕНЬ 2026

Автори:

KSE Institute: Юлія Маркуц, Андрій Дарковіч, Владислав Шиманський

KSE University: Тетяна Лукеря

ДЖЕРЕЛО: UNSPLASH

ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ	3
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ГРОМАД: ЩО НОВОГО?	5
ФІНАНСОВИЙ СТАН У РЕГІОНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	10
БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В ГРОМАДАХ: СТАН І ДИНАМІКА	14
СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД	19
МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	19
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	20

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

У вересні для громад змінювалися окремі правила стратегічного планування, роботи місцевих рад, фінансування освіти й підготовки публічних інвестиційних проєктів. Зміни до Державної стратегії регіонального розвитку зумовлюють перехід до більш диференційованої підтримки громад залежно від їхніх типів — територій відновлення, територій з особливими умовами, полюсів зростання й територій сталого розвитку. Парламент розглядає законопроєкти, спрямовані на забезпечення працездатності місцевих рад під час воєнного стану та чіткіше визначення правил відкликання й заміщення депутатів, що має зменшити ризики паралічу системи управління на місцевому рівні. Громади мають витрачати більше на освіту через другий етап підвищення оплати праці педагогів і зміну його механізму (відмову від тарифної сітки), нові вимоги до малокомплектних шкіл і розширення безоплатного харчування на всіх учнів. У сфері публічних інвестицій зростає значення стратегічної відповідності проєктів, кліматичних і соціальних критеріїв, готовності працювати через DREAM та дотримання правил використання грантових коштів. Усе це відбувається на тлі призупинення фінансування капітальних видатків, що пов'язано з дефіцитом коштів на єдиному казначейському рахунку.

Власні доходи місцевих бюджетів знову зростали значно швидше за інфляцію, однак це не означає автоматичної доступності ресурсу для громад через обмеження платежів. Доходи загального фонду без трансфертів збільшилися на 25,6% р/р — до 44,7 млрд грн, тоді як інфляція становила 10%. В м. Києві ці темпи були вищими в 2,6 раза через ефект статистичної бази: у вересні 2025 року з бюджету м.Києва переказали 8 млрд грн до державного бюджету (це частина податку на прибуток сплаченого до бюджету міста державними банками). Основним джерелом доходів залишався ПДФО: його надходження становили 30,9 млрд грн, що на 20,1% більше порівняно з вереснем 2025 року, через підвищення середньої зарплати. Доходи від плати за землю, єдиного податку і податку на нерухоме майно також виросли, тоді як надходження акцизного податку у вересні були нижчими, ніж торік, попри позитивну динаміку за дев'ять місяців. Обсяг трансфертів збільшився у 3,6 раза, насамперед через зростання освітньої субвенції на 69,8% після двох етапів підвищення зарплат педагогів та розподіл 1,4 млрд грн додаткової дотації для громад і регіонів, які зазнали негативного впливу війни. Водночас затримки та обмеження проведення платежів, які громади фіксували ще до ухвалення урядової [постанови](#) про збалансованість виконання бюджетів у 2026 році, створюють ризики не лише для бюджетного планування, а й для поточної роботи громад. Адже фінансова спроможність громад залежить не лише від обсягу нарахованих доходів, а й від можливості вчасно проводити платежі для забезпечення базових послуг, роботи комунальної інфраструктури та заходів цивільного захисту.

У вересні загальна кількість атак дещо зменшилася, але безпекове навантаження охопило ширше коло громад і залишалось значно вищим, ніж торік. За місяць зафіксовано 3 902 атаки у 254 громадах, що на 4,8% менше, ніж у серпні, але на 64,6% більше, ніж у вересні 2025 року. Кількість уражень цивільної інфраструктури майже не змінилася порівняно з серпнем і становила 934 випадки. Найбільше зростання уражень припало на освітню та медичну інфраструктуру, що створює додаткові ризики для доступу до базових послуг на початку навчального року. Житло залишалося головною категорією втрат — понад 70% усіх уражень, тому громади й надалі потребують ресурсів на обстеження, аварійні ремонти й тимчасове розміщення мешканців. Важливою зміною стало зростання кількості уражень на 69% у неприфронтових громадах, зокрема через різке погіршення ситуації у Києві та Київській області.

Співпраця громад залишалася інструментом організації послуг, підтримки мешканців і підготовки міжнародних проєктів, особливо там, де окремим громадам бракує власної спроможності. До реєстру внесено сім договорів міжмуніципального співробітництва, більшість із яких стосувалися делегування завдань у сфері містобудування, архітектури та соціальних послуг, а також створення спільного трудового архіву для п'яти громад. Формат «Пліч-о-пліч» продовжив працювати як механізм підтримки громад, що постраждали від війни або тимчасово не можуть повноцінно діяти на своїй території, зокрема через допомогу переселенцям, ветеранам, дітям і релокованому бізнесу. У міжнародному співробітництві найбільш помітною стала серія партнерств громад Буковини з румунськими муніципалітетами, що показує роль регіональних інституцій, форумів і української діаспори у формуванні нових контактів. Нові домовленості з Каталонією, Молдовою та іншими партнерами створюють основу для розробки спільних проєктів і наразі не означають залучення фінансування.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ГРОМАД: ЩО НОВОГО?

Уряд подав до Парламенту проект Державного бюджету на 2027 рік, відтак розпочато активний етап формування місцевих бюджетів. Проект передбачає зростання фінансового ресурсу місцевих бюджетів, але водночас посилює залежність громад від цільових трансфертів і нових параметрів вирівнювання. Загальний ресурс місцевих бюджетів має вирости на 20,9% порівняно з 2025 роком – до 1,06 трлн грн, із яких дві третини становитимуть власні доходи, а третину – міжбюджетні трансферти. Основним джерелом власних надходжень і надалі залишатиметься ПДФО, тоді як місцеві податки і збори майже не зростатимуть, що обмежує простір для нарощування власної дохідної бази. Запропоноване повернення частки ПДФО, що залишається в громадах, з 64% до 60% компенсуватиметься цільовою субвенцією на різницю в тарифах, однак такі кошти не матимуть тієї самої гнучкості для громад, як власні доходи. На розподіл базової та реверсної дотацій вплине й оновлення чисельності населення для горизонтального вирівнювання, що змінить розрахункові показники податкоспроможності місцевих бюджетів.

Обмеження платежів створює для громад ризики не лише бюджетного, а й операційного характеру. Кабінет Міністрів ухвалив постанову «Деякі питання забезпечення збалансованості виконання державного та місцевих бюджетів у 2026 році в умовах воєнного стану», розроблену Міністерством фінансів, однак фактичні затримки та обмеження у проведенні платежів громади фіксували ще до її ухвалення. За повідомленнями від громад, ідеться про зупинення або затримку платежів комунальним підприємствам, закупівель товарів та обладнання для цивільного захисту, а також здійснення заходів з підготовки планів стійкості. Якщо такі обмеження триватимуть, це може вплинути на безперервність надання базових послуг, роботу комунальної інфраструктури та здатність громад виконувати заходи цивільного захисту.

Державна підтримка громад дедалі більше залежатиме від умов і потреб конкретних територій. У вересні до Державної стратегії регіонального розвитку внесено зміни, якими громади розподілено за функціональними типами територій та визначено пріоритети їхнього розвитку (одна громада може одночасно належати до кількох функціональних типів):

- території відновлення (215 громад);
- території з особливими умовами для розвитку, з яких:
 - території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку (208 громад);
 - гірські (85 громад);
 - сільські (232 громад);
 - заліснені (101 громад);
 - степові (199 громад);
 - території справедливої трансформації, тобто громади, які потребують модернізацію інфраструктури, ревіталізацію промислових територій, розвиток нових галузей (28 громад);
 - природоохоронні території (60 громад);
 - території техногенних катастроф (119 громад).

Для 215 громад територій відновлення пріоритетами є безпека та відновлення, для 85 гірських громад – доступність, розвиток місцевої економіки та раціональне використання природних ресурсів, а для 199 степових – водна безпека, адаптація до зміни клімату та економічний розвиток. Такий розподіл має стати основою для подальшої диференціації державної підтримки: функціональні типи планується враховувати в стратегічному плануванні, програмах розвитку і відновлення та системі публічних інвестицій. Наступним кроком має стати систематизація програм державної підтримки відповідно до функціональних типів територій, яку планують розпочати у 2027 році. Це рішення пов'язане з виконанням зобов'язань України в межах переговорного Розділу 22 «Регіональна політика та координація структурних інструментів».

Місцеві ради можуть отримати право під час воєнного стану ухвалювати необхідні рішення навіть за істотного скорочення складу депутатів. Верховна Рада підтримала в першому читанні [законопроект](#), за яким рада вважатиметься повноважною, якщо в її складі залишається щонайменше половина депутатів. Якщо їх менше половини, на території громади утворюється військова адміністрація. Сесію ради можна буде скликати за пропозицією не менш як третини депутатів від її складу. Це має запобігти ситуаціям, коли через нестачу депутатів рада фактично втрачає можливість працювати та ухвалювати рішення, необхідні для функціонування громади. Передбачено й гарантії для депутатів, які проходять військову службу: на цей період до них не застосовуватимуться окремі вимоги щодо участі в сесіях ради та засіданнях комісій.

Уточнюються правила відкликання та заміщення депутатів місцевих рад. У вересні профільний парламентський комітет рекомендував ухвалити в другому читанні [законопроект](#), який, врегульовує судові оскарження рішень про відкликання депутатів місцевих рад за народною ініціативою. До остаточного вирішення спору депутата не замінитимуть: його повноваження призупинять і поновлять, якщо суд вирішить справу на його користь. Остаточні повноваження припиняться лише після підтвердження законності відкликання судом або спливу строку на оскарження.

ПУБЛІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ

- **У вересні Мінфін оприлюднив [рекомендації](#) з визначення того, які капітальні видатки мають ознаки публічного інвестиційного проєкту.** Визначальними є економічний зміст заходу, його зв'язок зі стратегічними пріоритетами, створення або істотне довгострокове поліпшення активу та вимірюваний вплив на якість, доступність чи безпеку публічних послуг. Документ має роз'яснювально-рекомендаційний характер і допомагає обґрунтувати рішення під час бюджетного та інвестиційного планування.
- **Підготовка публічних інвестиційних проєктів у громадах поступово враховуватиме більше кліматичних та екологічних критеріїв.** [Розпорядженням](#) від 30 вересня 2026 року № 993-р Кабінет Міністрів схвалив Дорожню карту впровадження екологічних, соціальних та управлінських (ESG) принципів та інструментів сталого фінансування на 2026–2028 роки. Документ передбачає формування узгодженої з підходами ЄС класифікації сталих видів економічної діяльності, запровадження правил відповідального ведення бізнесу з урахуванням прав людини та довкілля, моніторинг сталого фінансування, а також розвиток відповідних банківських інструментів і ринків капіталу, зокрема зелених та соціальних облігацій.

- **Уряд суттєво оновив правила публічних закупівель в умовах воєнного стану.** До Особливостей здійснення публічних закупівель внесено 52 зміни, які стосуються нових вартісних порогів, уточнення випадків застосування переговорної процедури та вимог із локалізації виробництва. Тому громади повинні будуть переглянути підходи до планування та проведення закупівель, щоб уникати процедурних помилок і коректно застосовувати оновлені правила.
- **Для громад, які є учасниками програм співробітництва ЄС, визначено правила повернення грантових коштів у разі порушень або їх невикористання.** Постановою від 9 вересня 2026 року № 1113 Кабінет Міністрів затвердив відповідний Порядок для українських партнерів проєктів Interreg, Interreg NEXT і URBACT IV. Поверненню підлягають невикористані або документально непідтверджені кошти, неправомірно витрачені кошти та суми фінансових коригувань, зокрема через порушення правил закупівель, прозорості й комунікації. Підставою може бути й дострокове розірвання грантового контракту.
- **Понад 368 млн грн державного фінансування планується спрямувати на створення безбар'єрних маршрутів, які мають поєднувати житло, громадський транспорт, лікарні, заклади освіти, ЦНАПи та інші об'єкти.** Для участі громада повинна мати затверджений маршрут, доступний громадський транспорт або передбачити його закупівлю, уповноваженого та структурний підрозділ, а також місцеву раду безбар'єрності. Проєкти подаватимуться через DREAM та мають входити до єдиного портфеля публічних інвестицій громади. При цьому місцеве співфінансування становитиме від 50% до 80% залежно від фінансової спроможності громади.

З 1 вересня розпочався другий етап підвищення оплати праці педагогів: після зростання посадових окладів на 30% у січні вони збільшуються ще на 20%. При цьому підвищується саме посадовий оклад, від якого розраховуються відповідні надбавки та доплати. Одночасно змінюється і механізм оплати праці: замість Єдиної тарифної сітки запроваджується система, за якою посадовий оклад педагога розраховується як частка базової величини у 28 885 грн, визначена коефіцієнтом залежно від посади та кваліфікаційної категорії працівника. Наприклад, якщо коефіцієнт становить 0,48, педагог отримує посадовий оклад у розмірі 48% від базової суми, тобто близько 13,9 тис. грн. Для громад нові правила означають необхідність переглянути фінансування окремих закладів та освітньої мережі загалом. Для закладів дошкільної та позашкільної освіти перехід на нові умови оплати праці залежить від рішення засновника та його фінансової спроможності. Водночас змінено формулу освітньої субвенції та встановлено нові пороги для малокомплектних шкіл: субвенція не спрямовується на оплату праці педагогів у закладах, де навчається менше 60 учнів для шкіл з 1-12 класами, 55 – з 1-11 класами та 45 – з 1-9 або 5-11(12) класами. Такі школи можуть продовжувати працювати, однак зарплати педагогів у них громада має фінансувати з місцевого бюджету. Тому рішення про збереження малокомплектних шкіл безпосередньо залежатиме від можливості утримувати їх власним коштом.

Додаткові завдання для громад створює розширення програми безоплатного шкільного харчування. З 1 вересня вона охоплює всіх учнів 1-11(12) класів закладів загальної середньої освіти. Це потребує від засновників забезпечити харчування більшої кількості дітей та адаптувати до цього роботу шкіл: за недостатньої місткості їдалень або потужності харчоблоків визначати графіки та зміни харчування, за

потреби використовувати пристосовані приміщення або залучати кейтеринг чи аутсорсинг. Окремими питаннями для громад залишаються закупівля продуктів і послуг, використання державної субвенції та модернізація харчоблоків.

ПОГЛЯД ГРОМАД. ТЕМА – ШКІЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ

У цій врізці ми наводимо відповіді керівництва громад на наші запитання про актуальні проблеми місцевого самоврядування чи відповідні законодавчі зміни

Катлабузька селищна громада, Одеська область

- **Розширення шкільного харчування не створило труднощів, але підвищення зарплат потребувало додаткового фінансування.** Перед тим, як виділити кошти на новий 2026/2027 навчальний рік, з громадою погодили потребу: фінансовий відділ районної державної адміністрації звертався до громад з проханням про підтвердження обсягів субвенції на харчування учнів 1-11 класів на вересень-грудень 2026 року з урахуванням залишків коштів на початок року. У цій громад харчуються безкоштовно всі учні 1-11 класів, оскільки місткість їдалень це дозволяє.
- **Інша ситуація виникла з підвищенням заробітних плат педагогічним працівникам закладів освіти та працівникам, які надають соціальні та реабілітаційні послуги.** Під час формування бюджету були враховані всі чинні на той момент нормативно-правові акти, а також реальні фінансові можливості громади. Коли ухвалили постанови про підвищення оплати праці вчителів і соціальних працівників, місцевий бюджет уже був затверджений, і додаткові видатки на ці підвищення в ньому не були передбачені. Таким чином, на бюджет громади було покладено додаткове фінансове навантаження без визначення джерел його покриття. До того ж є різниця між постановами уряду [1749](#) (25.12.2025) та її "наступницею" [1750](#) (01.09.2026), які зобов'язують підвищити зарплату вчителям. У травні депутати громади звернулися до Кабінету Міністрів щодо необхідності додаткової державної підтримки для виконання цього рішення. Згодом громада отримала кошти через дотацію з обласного бюджету, що дозволило забезпечити підвищення оплати праці відповідно до встановлених умов.

Копичинецька міська громада, Тернопільська область

- **Розширення безоплатного шкільного харчування забезпечило доступ до гарячих обідів усім учням громади, але потребує співфінансування з місцевого бюджету та завчасного планування закупівель.** Із 1 вересня 2026 року в Копичинецькій громаді безоплатним гарячим харчуванням охоплено всіх учнів 1–11 класів. Для цього громада обрала модель аутсорсингу — залучення зовнішніх постачальників послуг з організації харчування. Такий підхід дозволяє встановити спільні стандарти харчування в різних школах і водночас зменшити витрати місцевого бюджету на оплату праці кухарів, допоміжного персоналу та електроенергію.
- **Частину вартості харчування громада фінансує власним коштом.** Згідно з рішенням міської ради від 20 серпня 2026 року, вартість харчування одного учня 1–4 класів становить 72,86 грн на день, із яких 50 грн покриває державна субвенція, а 22,86 грн — місцевий бюджет. Для учнів 5–11 класів відповідні суми становлять 82,84 грн, 60 грн та 22,84 грн. Таким чином,

частка місцевого бюджету становить 31% і 28% відповідно. За моделлю аутсорсингу кошти державної субвенції використовуються на оплату вартості продуктів у складі послуги, тоді як інші витрати на її організацію покриваються місцевим бюджетом.

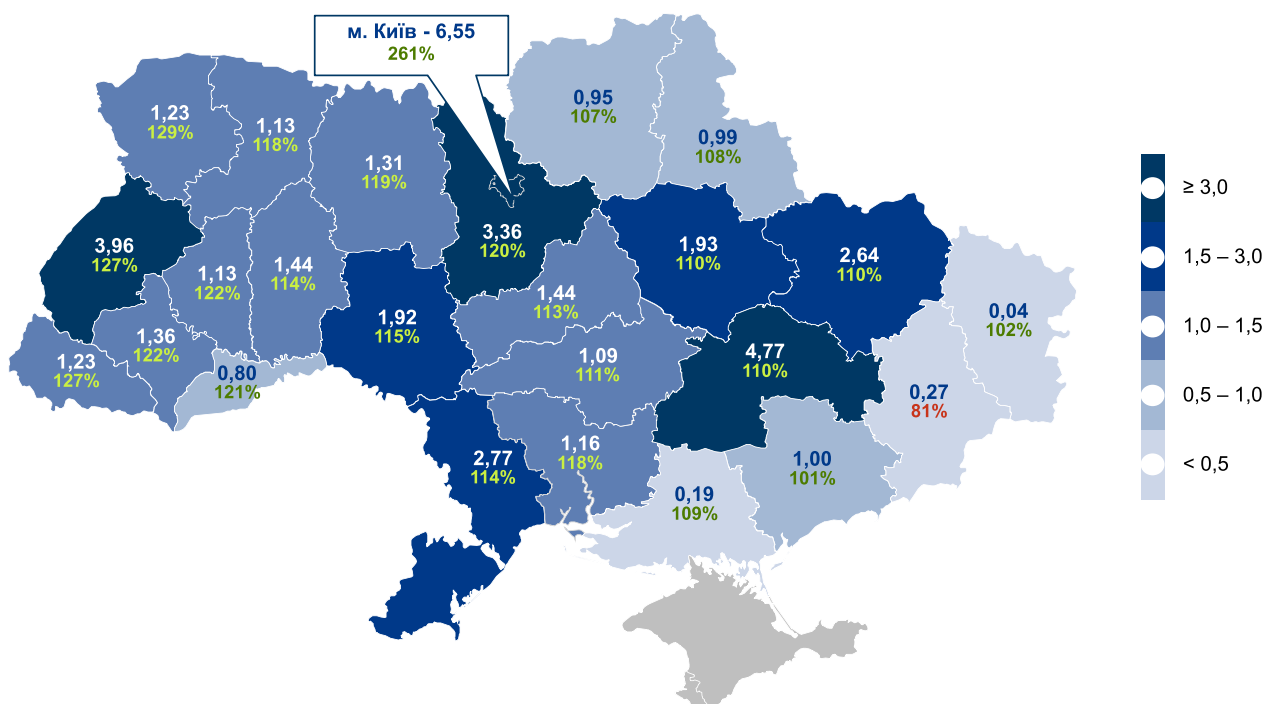
- **Основним фінансовим ризиком є невизначеність із фінансуванням харчування у грудні 2026 року.** Державну субвенцію розподілено лише на вересень-листопад. Це ускладнює планування бюджетних видатків, проведення закупівель та укладання договорів на останній місяць року. Серед інших викликів є зростання вартості послуг, необхідність враховувати вподобання учнів під час формування меню, щоб діти не залишали їжу нез'їденою, та забезпечення безперервного харчування під час повітряних тривог і відключень електроенергії.

ФІНАНСОВИЙ СТАН У РЕГІОНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ¹

За вересень 2026 року порівняно з вереснем 2025 року доходи загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) виросли на 25,6%, що в 2,6 раза перевищує індекс інфляції – 10% (вересень 2026 до вересня 2025). На 1 жовтня надходження становили 44,7 млрд грн. Темпи приросту доходів (без трансфертів) місцевих бюджетів (громад, районів та областей) у трьох областях перевищували середній показник по Україні. В м. Києві ці темпи були вищими в 2,6 раза через ефект статистичної бази: у вересні 2025 року з бюджету м.Києва перерахували 8 млрд грн до державного бюджету (це частина ПнПП сплаченого до бюджету міста державними банками).

РИСУНОК 1.

Надходження до загального фонду (без трансфертів) у вересні 2026 (млрд грн) і темп їхнього зростання до вересня 2025, %

Джерело: Мінфін, OpenBudget

ПДФО традиційно становить найбільшу частку в структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) – 69,1%. Обсяг надходжень цього податку за вересень 2026 року становив 30,9 млрд грн (+20,1% до вересня 2025р.). Передусім це пов'язано зі зростанням середньої заробітної плати: згідно з даними work.ua, середня зарплата з вересня 2025 року по вересень 2026 року виросла на 18,4% (з 25 500 грн до 30 200 грн).

У вересні другим за обсягом у структурі доходів загального фонду (без трансфертів) є надходження плати за землю (9,8% доходів) в обсязі 4,4 млрд грн (+8,2% р/р). Зростання відбулося за рахунок підвищення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земельної ділянки. За інформацією [ДПС](https://dps.gov.ua), цей коефіцієнт

¹ Розділ підготовлено в межах єдиного аналізу тенденцій місцевих бюджетів, який викладено у продуктах KSE Institute «Бюджетний барометр» та «Моніторинг громад».

у 2026 році (за 2025 рік) становить 1,08. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації є базою оподаткування земельним податком та нарахування орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності і використовується для розрахунку плати за землю.

Третім за обсягом у структурі доходів загального фонду (без трансфертів) є надходження акцизного податку (7,4%) в обсязі 3,3 млрд грн (-2,8% р/р до вересня 2025). За 9 місяців цього податку надійшло на **16,9%** більше, ніж за аналогічний період минулого року. Надходження виросли головним чином через підвищення ставок акцизного податку з початку року, а також зростання роздрібних цін на алкоголь і тютюнові вироби.

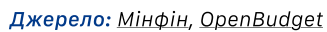
Єдиного податку надійшло 3,2 млрд грн (+8,4% р/р). Зростання пов'язане з підвищенням мінімальної заробітної плати на 8,1%, а прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 9,9% (01.01.2026 до 01.01.2025). Від цих величин залежить розмір податку для ФОП II групи та ФОП I групи відповідно. За даними [opendatabot](#), загальна кількість ФОПів у вересні 2026 року була більшою, ніж в аналогічний період минулого року, на 63 976 (у вересні 2026 року – 2 238 908).

Фактичні надходження податку на нерухоме майно збільшилися порівняно з вереснем 2025 року на 34,5% до 1,1 млрд грн. За 9 місяців цього податку надійшло на 15,6% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Це зростання пов'язане з підвищенням мінімальної заробітної плати, яка використовується для розрахунку податку для юридичних осіб і станом на 1 січня 2025 року була на 12,7% вищою, ніж роком раніше.

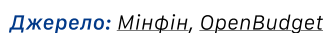
ЗАКОНОДАВЧА ОСНОВА ТА ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ВЕРЕСНІ

- Єдиний податок для ФОП II групи становить 20% від мінімальної заробітної плати – 1 729,4 грн, для ФОП I групи – 10% від прожиткового мінімуму або 332,8 грн. ФОПи I і II групи сплачують єдиний податок щомісячно до 20 числа, а ФОП III групи сплачують єдиний податок у листопаді за 3 квартал 2026 року.
- Плата за землю є обов'язковим платежем у складі податку на майно та включає земельний податок, а також орендну плату за земельні ділянки державної і комунальної власності. У вересні 2026 року юридичні особи сплатили плату за землю за серпень 2026 року.
- Юридичні особи сплачують податок на нерухоме майно авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом.
- У вересні підприємці сплачували акцизний податок за серпень 2026 року.

Надходження за основними податками до загального фонду місцевих бюджетів за вересень 2024-2026 років, млрд грн

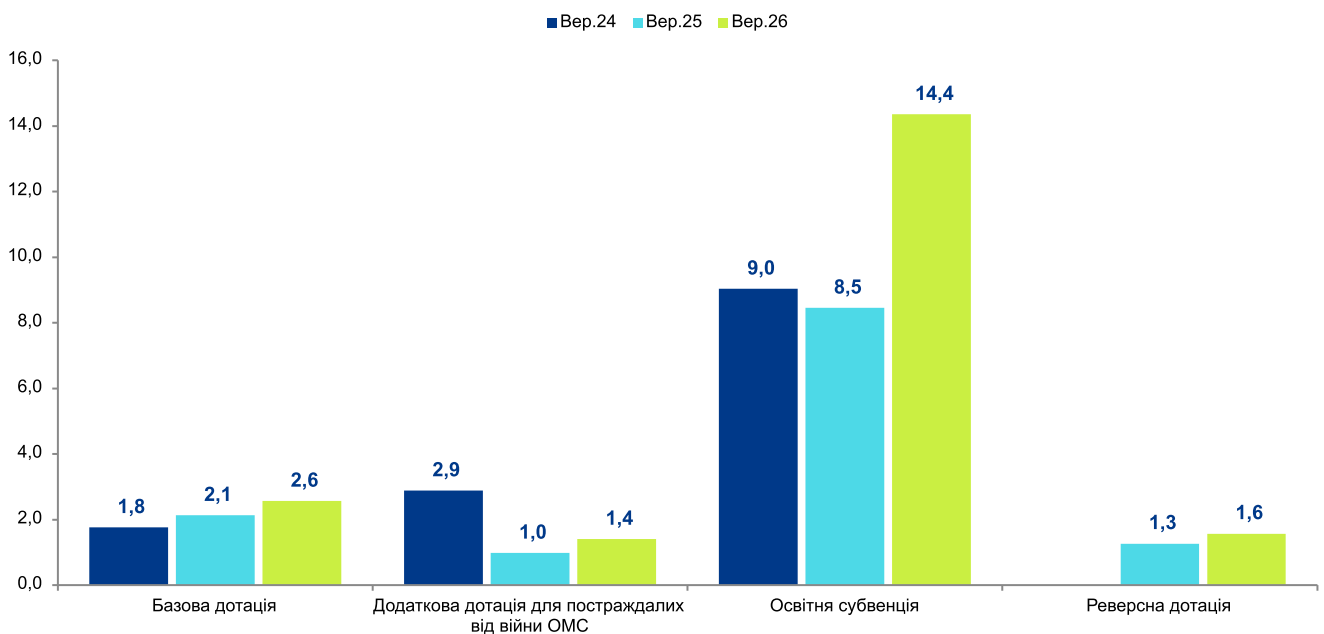
Надходження міжбюджетних трансфертів у вересні 2026 (млрд грн) та їхнє зростання до вересня 2025, %

У вересні 2026 року Уряд перерахував місцевим бюджетам трансфертів у 3,6 раза більше, ніж за вересень 2025 року, зокрема додаткової дотації для ОМС, що зазнали негативного впливу повномасштабної збройної агресії рф,² – на 42,7%, освітньої субвенції – на 69,8%, базової дотації – на 20,5%. Зростання освітньої субвенції пов'язане з підвищенням заробітної плати педагогам з 1 січня 2026 року на 30% та з 1 вересня 2026 року ще на 20%. Розподілено 1,4 млрд грн додаткової дотації місцевим бюджетам на здійснення повноважень ОМС на територіях, що зазнали негативного впливу агресії рф, що відповідає 100% виконання розпису державного бюджету.

РИСУНОК 4.

Надходження основних міжбюджетних трансфертів до місцевих бюджетів та вилучення до державного бюджету за вересень 2024-2026 років, млрд грн

Джерело: Мінфін, OpenBudget.

Реверсну дотацію у вересні 2026 року перераховано з 207 місцевих бюджетів (4 обласних, 73 міських громад, 40 селищних громад, 90 сільських громад) до державного бюджету на суму 1,6 млрд грн, що на 23,9% більше, ніж за вересень 2025 року. Базову дотацію в сумі 2,6 млрд грн у вересні отримали 999 місцевих бюджетів (18 обласних, 231 міських громад, 316 селищних громад, 434 сільських громад).

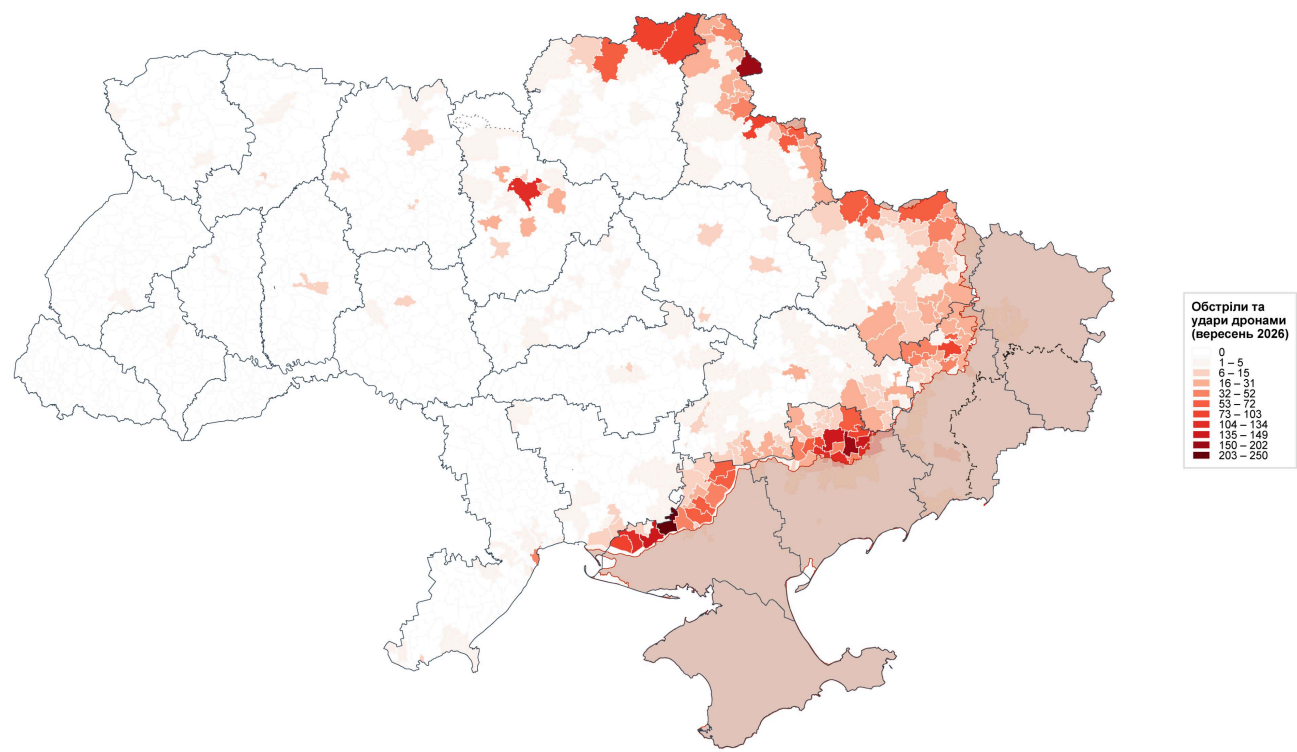
² Механізм розподілу додаткової дотації враховує потреби громад на територіях можливих і активних бойових дій, а також інших територій, що зазнали негативного впливу війни. Його мета — зменшити диспропорції у доходах місцевих бюджетів і забезпечити належне фінансування першочергових видатків, насамперед оплати праці працівників бюджетних установ.

БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В ГРОМАДАХ: СТАН І ДИНАМІКА

У вересні атаки охопили більше громад, хоча їхня загальна кількість дещо скоротилася. За нашими розрахунками, кількість атак зменшилася на 4,8% порівняно з серпнем — до 3 902. Їх зафіксовано у 254 громадах³. Незначне зниження загального показника супроводжувалося поширенням небезпеки на ширше коло територій.

РИСУНОК 5.

Обстріли та удари дронами, вересень 2026 (інтерактивна мапа)

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

ТАБЛИЦЯ 1.

Атаки та ураження інфраструктури в громадах

Показник	Вересень 2024	Вересень 2025	Вересень 2026
Кількість атак	1 678	2 370	3 902
Громади, де зафіксовано атаки	128	182	254
Ураження інфраструктури	204	522	934
Громади з ураженнями інфраструктури	63	117	156

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED.

Примітка: ураження інфраструктури — сума зафіксованих уражень у житловій, енергетичній, освітній і медичній категоріях. Показник не є кількістю унікальних пошкоджених будівель: одна атака може зачіпати кілька категорій, а той самий об'єкт — зазнавати повторних уражень.

³ Аналіз охоплює 1 274 громади, які є неокупованими. Показники попередніх періодів перераховано за оновленими даними, тому вони можуть відрізнятися від опублікованих у попередніх випусках. У тексті використовуємо скорочені назви «повітряні атаки» та «артилерійські атаки», що відповідають категоріям ACLED «Air/drone strike» і «Shelling/artillery/missile attack».

Вересневе зниження поки не змінює висхідного тренду року. Середньомісячна кількість атак у третьому кварталі була на 49,4% більшою, ніж у першому. Порівняно з вереснем минулого року кількість атак виросла на 64,6%, а уражень інфраструктури — на 78,9%. Громади увійшли в осінь зі значно вищим безпековим навантаженням, ніж рік тому.

Кількість громад, що стикаються з атаками, більш ніж подвоїлася порівняно з 2024 роком. У 2024 році атаки щомісяця фіксували в середньому у 109 громадах, у 2025-му — у 158, а за січень–вересень 2026-го — вже у 226.

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі оновлених даних ACLED.

Примітка: для всіх місяців використано незмінне коло з 1 274 громад. Кожну громаду враховано один раз за місяць, якщо в ній зафіксовано хоча б одну повітряну або артилерійську атаку. Графік показує місячне охоплення, а не накопичену кількість громад.

Попередні дані ООН свідчать про значні людські втрати вже за неповний вересень. За повідомленням [Моніторингової місії ООН з прав людини](#), з 1 до 24 вересня в Україні зафіксовано щонайменше 200 загиблих і 1 234 поранених цивільних. Це попередні результати за частину місяця, які не можна безпосередньо порівнювати з підсумками за весь минулий місяць.

Майже незмінна загальна кількість уражень приховує погіршення ситуації з освітньою та медичною інфраструктурою. Найбільше місячне зростання припало на освіту — на 26,2% (з 61 до 77). Отже, місцева влада має переміщувати класи й шукати приміщення для продовження занять.

ТАБЛИЦЯ 2.

Ураження інфраструктури за категоріями

Категорія	Вересень 2025	Серпень 2026	Вересень 2026	Зміна вересень до серпня 2026
Житлова	355	676	671	−0,7%
Енергетична	109	159	145	−8,8%
Освітня	42	61	77	+26,2%
Медична	16	35	41	+17,1%
Разом	522	931	934	+0,3%

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі оновлених даних ACLED.

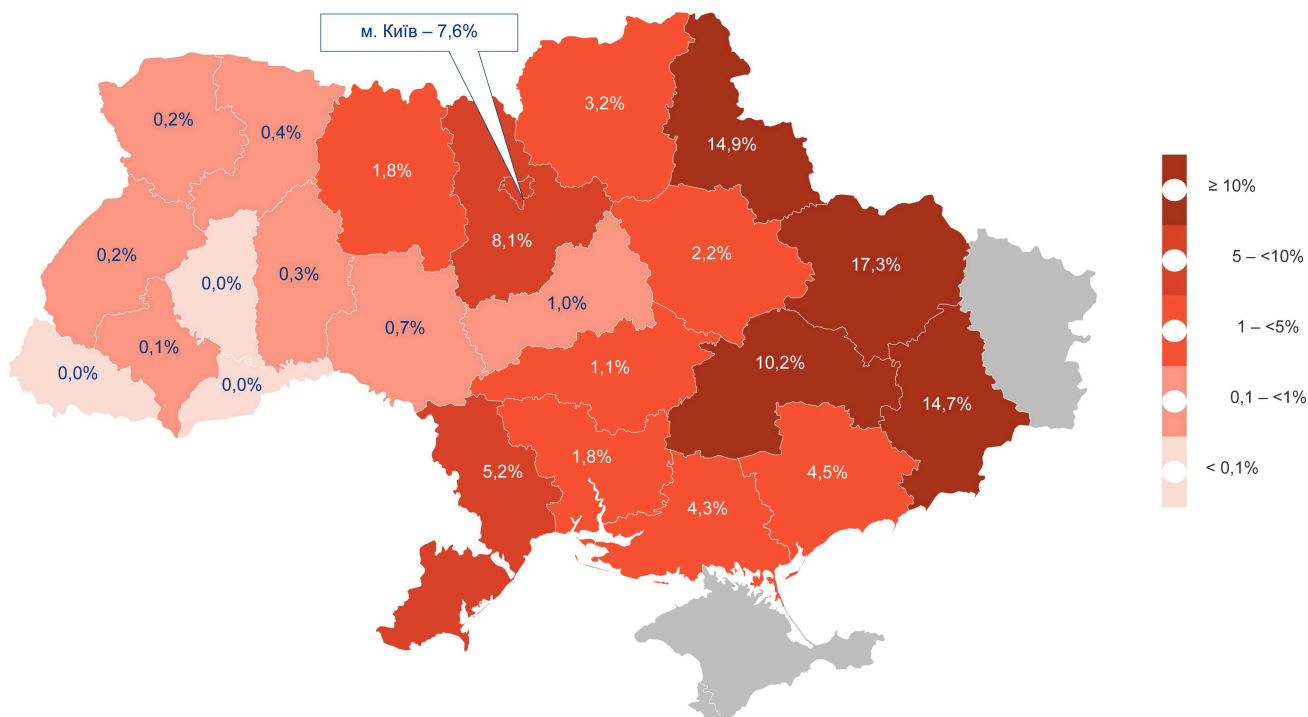
Житло залишається основною категорією ураженої інфраструктури. На нього припало 71,8% усіх зафіксованих уражень. Майже незмінний порівняно з серпнем показник означає збереження потреби в обстеженнях будинків, аварійних ремонтах і тимчасовому розміщенні мешканців. Нові пошкодження додаються до тих, які громади ще відновлюють після літніх атак.

Найбільше уражень і далі припадає на чотири області, але їхня частка скоротилася. Харківська, Сумська, Донецька та Дніпропетровська області разом мали 57,1% уражень проти 70,6% у серпні. Зменшення концентрації супроводжувалося зростанням показників в інших регіонах, передусім у Києві та Київській області.

Київщина стала одним із головних осередків вересневого погіршення. Кількість уражень у громадах області виросла на 216,7% (з 24 до 76). Помітне зростання відбулося також на Одещині — на 88,5%. Регіональний розподіл потреб у відновленні змінився навіть за майже незмінного загального показника.

РИСУНОК 7.

На які області припали ураження інфраструктури

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі оновлених даних ACLED. Обласні показники охоплюють лише громади, включені до аналізу. Київ враховано окремо від Київської області.

Важливою зміною у вересні стало посилення уражень у неприфронтових громадах. Порівняно з серпнем кількість уражень у цій групі виросла на 65,9% (зі 179 до 297). У прифронтових громадах вона скоротилася на 15,3%, хоча саме вони й надалі мали більшість зафіксованих уражень⁴.

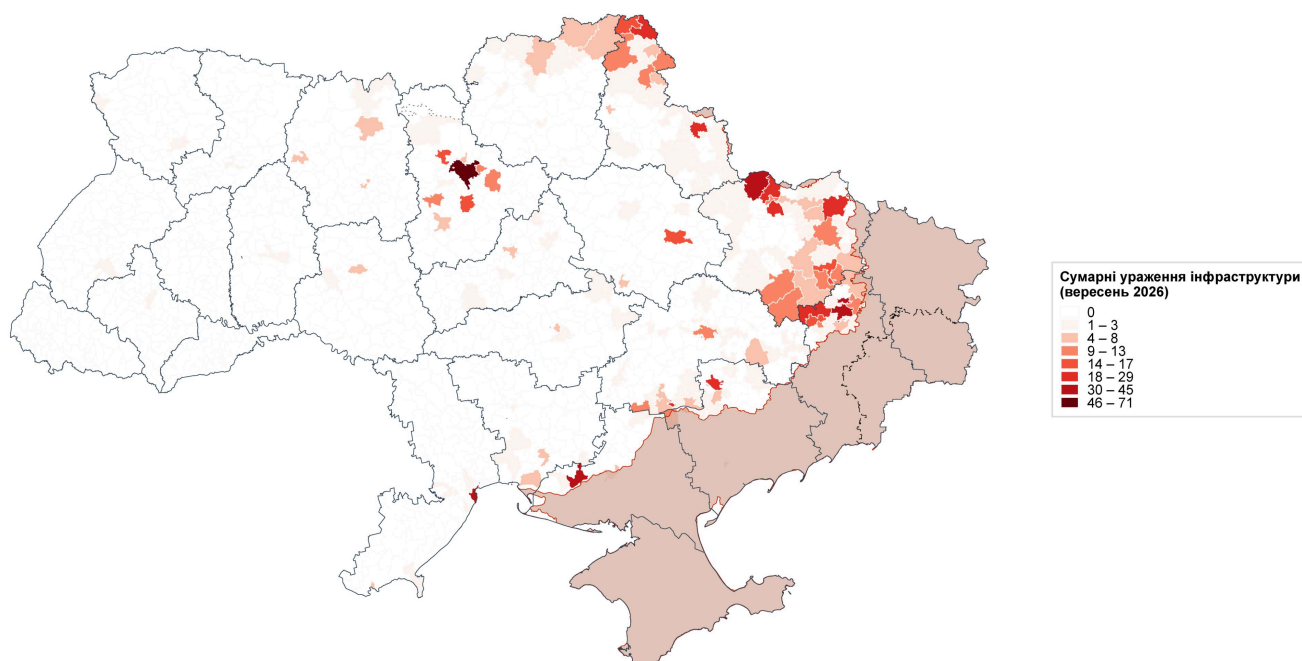
Найбільш уражені громади переважно залишаються тими самими з місяця в місяць. Вісім із десяти громад із найбільшою кількістю уражень у вересні входили до першої десятки й у серпні. Сім перебували в ній усі три місяці поспіль: Київ, Краматорська, Слов'янська, Херсонська, Запорізька, Сумська та Нікопольська громади. Це свідчить

⁴ Поділ громад на прифронтові та неприфронтові застосовано за аналітичною класифікацією дослідження відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2022 року №1364 та наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 28 лютого 2025 року №376 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією». Він не означає відсутності безпекових загроз у неприфронтових громадах.

про тривале накопичення потреб у відновленні. Новими учасниками вересневої десятки за кількістю уражень стали Одеська громада й Олександрівська громада Донецької області. Жодна з них не входила до першої десятки в липні або серпні.

РИСУНОК 8.

Ураження інфраструктури у вересні 2026 року (інтерактивна мапа)

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

У вересні Київ пережив найінтенсивніший місяць атак з січня 2024 року, а місія ООН визначила частоту атак найвищою для столиці від початку повномасштабного вторгнення. Кількість зареєстрованих атак виросла на 148,9% (з 47 до 117). У столиці зафіксовано 37 уражень житлової, 15 — енергетичної, 12 — освітньої та 7 — медичної інфраструктури. За кожною із цих категорій Київ мав найбільший вересневий показник серед досліджуваних громад. Крім цього, за [даними місії](#), протягом 16 із перших 24 днів місяця у Києві були загиблі або поранені цивільні.

Повітряні тривоги обмежують доступ до освіти навіть там, де шкільні будівлі залишаються цілими. Діти змушені залишати звичайні класи, а можливість продовжити урок залежить від місткості й обладнання укриття. У вересневому [повідомленні ЮНІСЕФ](#) описано повторні переривання занять і труднощі з поверненням до навчання після відбою. Тому оцінка доступності освіти має враховувати і фізичний стан школи, і можливість користуватися нею протягом навчального дня.

У низці областей тривоги охоплювали більшість денного часу. За даними Української ради торговельних центрів, найбільші частки [зафіксовано](#) на Донеччині, Запоріжжі та Сумщині. Показник розраховано для інтервалу роботи торговельних центрів, але він також ілюструє масштаб обмежень у години активного життя громад. У Києві тривоги займали близько третини всього вересня. За оприлюдненим [підрахунком](#) на основі історії «Києва Цифрового», їхня сумарна тривалість становила 242 години 40 хвилин або 33,7% часу місяця. Такий режим ускладнює планування навчання, прийомів у закладах і щоденних поїздок. На Сумщині тривоги тривали більшу частину доби. За [підрахунком](#) видання «Цукр» на основі щоденних зведень Сумської ОВА, у вересні

їхня сумарна тривалість становила близько 577 годин — у середньому понад 19 годин на добу. Це регіональний показник за методикою джерела; він не означає однакової тривалості тривоги в кожній громаді області.

ТАБЛИЦЯ 3.

Частка часу з повітряними тривогами у вересні в інтервалі 10:00–21:00

Регіон	Частка часу з тривогами
Донецька область	92,2%
Запорізька область	76,1%
Сумська область	73,4%
Чернігівська область	69,1%
Харківська область	58,0%
Місто Київ	32,7%

Джерело: Українська рада торгових центрів; значення для Сумщини уточнено за публікацією *Forbes*.

Примітка: це частка визначеного денного інтервалу, а не всієї доби чи втрачених навчальних годин. Методика УРТЦ виключає тривоги тривалістю понад 24 години, тому показники не слід безпосередньо зіставляти із загальною тривалістю за іншими джерелами.

МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У вересні громади розвивали співпрацю для організації місцевих послуг і підготовки міжнародних проєктів. Протягом місяця до реєстру внесли сім договорів про співробітництво територіальних громад. Шість передбачають делегування завдань у сфері містобудування, архітектури та соціальних послуг, ще один — створення спільної комунальної установи. Дати реєстрації та підписання відрізняються: частина стосується домовленостей, укладених раніше.

ТАБЛИЦЯ 4.

Форми міжмуніципального співробітництва у вересні 2026

Форма співробітництва	Напрямок	Кількість договорів, зареєстрованих у вересні
Делегування виконання завдань	Містобудування та архітектура	4
Делегування виконання завдань	Соціальні послуги та соціальний захист	2
Створення спільної комунальної установи	Об'єднаний трудовий архів п'яти громад	1

Джерело: розрахунки KSE Institute на основі реєстру договорів про співробітництво територіальних громад станом на 5 жовтня 2026 року. Враховано договори за датою реєстрації.

Чотири із семи зареєстрованих у вересні договорів передбачають виконання містобудівних та архітектурних завдань однієї громади силами іншої. Громада передає партнеру визначені договором завдання разом із ресурсами для їх виконання. Такі домовленості уклали Клішківська громада з Топорівською та Недобойською на Буковині, Березнегуватська з Новобузькою на Миколаївщині та Зимнівська з Оваднівською на Волині. Це спосіб забезпечити виконання спеціалізованих функцій через громаду-партнера.

Громади об'єднуються, щоб зберегти документи підприємств колишнього району та забезпечити доступ до них. Воскресенська, Первомайська, Галицинівська, Мішково-Погорілівська та Шевченківська громади утворили об'єднаний трудовий архів. У фондах спільного архіву є документи підприємств із Воскресенського, Шевченкового, Лиманів та інших населених пунктів за кілька десятиліть їхньої діяльності. Для мешканців це можливість отримати відомості про роботу та заробітну плату, необхідні для підтвердження стажу. Практичне значення послуги видно із судової справи про документи для оформлення пенсії, у якій використовувалася довідка цього архіву.

Маньківська та Іваньківська громади на Черкащині розвивають співпрацю одразу в п'яти напрямках. 21 вересня вони підписали трирічні договори про викладання предмета «Захист України», інклюзивної освіти, соціальних послуг, а також первинної та спеціалізованої медичної допомоги. В інклюзивній освіті домовленості спираються на наявну практику: Маньківський інклюзивно-ресурсний центр обслуговує дітей із Маньківської, Іваньківської та Буцької громад.

Співробітництво залишається доступним і для громад, території яких тимчасово окуповані. Дев'ятого вересня Микільська громада Донеччини та Хустська громада Закарпаття [підписали](#) меморандум в межах «Пліч-о-пліч: згуртовані громади». Документ передбачає співпрацю в гуманітарній, соціальній, медичній та освітній сферах, зокрема підтримку дітей і молоді, ветеранів та їхніх родин, а також волонтерських ініціатив.

Партнерства в межах «Пліч-о-пліч» допомагають підтримувати мешканців громад, які постраждали від війни. У вересні Херсонська та Вижицька громади [домовилися](#) про співпрацю, за якою чернівецька громада допомагатиме прифронтовій у питаннях гуманітарної допомоги, підтримки ветеранів, дітей і переселенців, а також сприятиме релокації підприємств. Партнерство спирається на попередні контакти: влітку Вижицька громада вже приймала дітей із Херсона на відпочинок.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Низка громад Буковини підписали договори про партнерства з громадами Румунії (7 із 12 угод, зареєстрованих у вересні). Усі сім підписані 28 серпня під час форуму місцевого самоврядування України, Румунії та Молдови. Його [організував Союз українців Румунії](#) 27–30 серпня в Ефоріє-Норд (повіт Констанца) задля розвитку партнерств, підвищення спроможності місцевих адміністрацій і залучення європейського фінансування. У форумі брали участь представники Чернівецької ОВА та Агенції регіонального розвитку області.

Партнерства громад Буковини з румунськими муніципалітетами охоплюють місцеве управління, освіту, медицину та розвиток місцевої економіки. Серед напрямів співпраці за укладеними угодами культура і спорт, туризм, охорона довкілля, сільське господарство та транспорт. За [повідомленням Чернівецької ОВА](#), домовленості створюють основу для обміну досвідом, підготовки спільних проєктів і залучення ресурсів.

Загалом під час форуму [бісім](#) громад Буковини уклали дев'ять угод. Новодністровська громада домовилася про співпрацю з Мікулою, Вікнянська — з Тарна-Маре, Кам'янська — з Теребештем, Веренчанська — з Медієшу-Ауріт, Топорівська — з Машлоком, Острицька — з Ватра-Молдовіцей, Неполоковецька — із Синтеу. Ще дві угоди підписала Конятинська громада.

Румунські партнери представляють різні частини країни. Особливо показова співпраця Топорівської громади з [Машлоком](#) у повіті Тіміш. Ця комуна розташована на заході Румунії, приблизно за 35 км від Тімішоари, проте там діє місцева [організація](#) Союзу українців Румунії. Цей приклад демонструє потенціал української діаспори як середовища для розвитку муніципальних контактів.

Наступним кроком для нових партнерств має стати підготовка спільних проєктів. Підписані угоди створюють для цього основу, проте у відкритих повідомленнях немає підтвердження, що всі сім партнерств уже отримали фінансування або є частиною грантового проєкту. Для частини громад є можливість роботи з [Interreg NEXT Румунія — Україна](#), яка підтримує співпрацю у сферах довкілля, освіти, охорони здоров'я та врядування. Чернівецька область, Сату-Маре й Сучава входять до території програми, тоді як Тіміш — ні. Тому громадами потрібно перевіряти умови конкурсів для кожного партнерства.

У вересні зареєстровано меморандуми Запорізької та Дніпропетровської областей з урядом Каталонії, підписані 3 вересня. Вони передбачають співпрацю у відновленні інфраструктури, економіці, енергоефективності та зміцненні управлінської

спроможності. За [повідомленням МЗС України](#), Каталонія налагодила партнерські відносини також зі Львівщиною. Наразі немає інформації про проекти, розроблені в рамках меморандумів.

Прифронтові громади також розширюють прямі міжнародні зв'язки. Білозерська громада Херсонщини 17 вересня підписала угоду з містом Чімішлія в Молдові, яку зареєстрували 21 вересня. Напрями співпраці включають економіку, сільське господарство, освіту, спорт і довкілля.